

การพัฒนาตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำแบบประชาธิปไตยของผู้บริหารสถานศึกษา
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา
ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน*

DEVELOPMENT OF INDICATORS OF DEMOCRATIC LEADERSHIP
UNDER THE JURISDICTION OF THE PRIMARY EDUCATIONAL SERVICE
AREA OFFICES IN THE UPPER NORTHEASTERN REGION

โกสัย ไชยสิงห์¹ และ กฤตภูมิ ชมภูวิเศษ²

Kosai Chaiyasing¹ and Krits Chompuwiset²

มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี¹⁻²

Udon Thani Rajabhat University, Thailand¹⁻²

Corresponding Author's Email: kosai66666666@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาองค์ประกอบและตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำแบบประชาธิปไตย ของผู้บริหารสถานศึกษา 2) เพื่อตรวจสอบความสอดคล้องของโมเดลโครงสร้างตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำแบบประชาธิปไตยของผู้บริหารสถานศึกษากับข้อมูลเชิงประจักษ์ ผู้วิจัยได้แบ่งการดำเนินการวิจัยเป็น 2 ขั้นตอน ดังนี้ 1) ศึกษาองค์ประกอบและจัดทำโมเดล กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน ในปีการศึกษา 2567 จำนวน 440 คน ได้มาโดยการสุ่มแบบหลายขั้นตอน เครื่องมือที่ใช้ ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามภาวะผู้นำแบบประชาธิปไตย มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 2) การตรวจสอบความสอดคล้องของโมเดลองค์ประกอบและตัวบ่งชี้ กับข้อมูลเชิงประจักษ์ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน (CFA)

ผลการวิจัยพบว่า 1) การศึกษาองค์ประกอบภาวะผู้นำแบบประชาธิปไตยของผู้บริหารสถานศึกษา ได้โมเดลองค์ประกอบและตัวบ่งชี้ จำนวน 5 ด้าน 17 องค์ประกอบ 51 ตัวบ่งชี้ ประกอบด้วย 1) การตัดสินใจโดยกลุ่ม 2) การมีส่วนร่วม 3) การให้ความสำคัญกับผู้ใต้บังคับบัญชา 4) การส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ 5) การมีสัมพันธภาพที่ดี และ 2) การตรวจสอบความสอดคล้องของโมเดลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันของตัวบ่งชี้ มีค่า Chi-Square เท่ากับ 317.992 ค่าองศาอิสระ (df) มีค่าเท่ากับ 2.67 ค่าดัชนี GFI มีค่าเท่ากับ 0.915 ค่าดัชนี CFI มีค่าเท่ากับ 0.948 ค่าดัชนี RMR มีค่าเท่ากับ 0.020 ค่าดัชนี NFI มีค่าเท่ากับ 0.922 ค่าดัชนี RMSEA มีค่าเท่ากับ 0.067 ส่วนความ

* Received 2 November 2025; Revised 27 December 2025; Accepted 2 January 2026

เชื่อมั่นตัวแปรแฝง ρ_C มีค่าเท่ากับ 0.963 และค่าเฉลี่ยความแปรปรวนที่ถูกสกัด ρ_V มีค่าเท่ากับ 0.000 จากค่าสถิติ แสดงให้เห็นว่า โมเดลตามทฤษฎีมีความสอดคล้องกันกับข้อมูลเชิงประจักษ์

คำสำคัญ: ภาวะผู้นำแบบประชาธิปไตย, ตัวบ่งชี้, การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน

Abstract

This research had two objectives: 1) To study the components and indicators of democratic leadership of educational administrators, and 2) To examine the consistency of the structural model of democratic leadership indicators of educational administrators with empirical data. The researchers divided the research process into two phases as follows: 1) studying the components and developing a model of components and indicators. The sample used in this research consisted of 440 teachers under the Office of Primary Educational Service Area in the Upper Northeastern Region in the academic year 2024, selected through multi-stage random sampling. The research instrument was a democratic leadership questionnaire in the form of rating scale. 2) Examining the consistency of the component and indicator model with empirical data. Data were analyzed using mean, standard deviation, and Confirmatory Factor Analysis (CFA).

Research findings revealed that: 1) The study of democratic leadership components of educational administrators yielded a model of components and indicators consisting of 5 dimensions, 17 components, and 51 indicators, comprising: (1) group decision-making, (2) participation, (3) emphasis on subordinates, (4) promotion of creativity, and (5) good relationships. And 2) The examination of model consistency through confirmatory factor analysis of the indicators showed a Chi-Square value of 317.992, degrees of freedom (df) of 2.675, GFI index of 0.915, CFI index of 0.948, RMR index of 0.020, NFI index of 0.922, and RMSEA index of 0.067. The composite reliability ρ_C was 0.963, and the average variance extracted ρ_V was 0.000. The statistical values indicate that the theoretical model is consistent with the empirical data.

Keywords: Democratic Leadership, Indicators, Confirmatory Factor Analysis

บทนำ

ในบริบทของสังคมไทย การพัฒนาภาวะผู้นำแบบประชาธิปไตยมีความท้าทายเป็นอย่างมาก เนื่องจากวัฒนธรรมดั้งเดิมที่มีลักษณะแบบอำนาจนิยมและระบบอุปถัมภ์ที่ฝังรากลึกในสังคม ซึ่งสังคมไทยมีรากฐานทางวัฒนธรรมที่ให้ความสำคัญกับระบบอาวุโสและการเคารพผู้มีอำนาจ ซึ่งส่งผลต่อรูปแบบการบริหารองค์กร (เกษม วัฒนชัย, 2559: 45) การพัฒนาภาวะผู้นำแบบประชาธิปไตยยังต้องคำนึงถึงความแตกต่างทางวัฒนธรรม ค่านิยม และบริบทขององค์กรแต่ละแห่ง เพื่อให้การพัฒนาเป็นไปอย่างเหมาะสมและมีประสิทธิภาพวิจารณ์ พานิช (2560: 112) ปัญหาภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาที่ไม่เป็นประชาธิปไตยยังคงเป็นอุปสรรคสำคัญต่อการพัฒนาการศึกษาไทยในยุคปัจจุบัน ผู้บริหารสถานศึกษาที่บริหารงานแบบรวมศูนย์อำนาจมักไม่ได้นำศักยภาพและความคิดสร้างสรรค์ของบุคลากรมาใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุด ส่งผลให้การพัฒนาสถานศึกษาเป็นไปอย่างล่าช้าและขาดมิติที่หลากหลาย (ประเสริฐ อินทร์รักษ์, 2564: 42)

ประเทศไทยถูกแบ่งออกเป็นหลายภูมิภาคซึ่งผู้วิจัยอาศัยอยู่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบนของประเทศ มีความเข้าใจในบริบทของพื้นที่ ปัญหาคือ ด้วยวิถีชีวิตที่มีมาตั้งแต่อดีตซึ่งนับถือกันในระบบเครือญาติและความอาวุโส ไม่มีความเป็นประชาธิปไตย ทำให้ผู้บริหารไม่ได้นำหลักประชาธิปไตยมาใช้ในระดับที่เพียงพอ (ศิริพร ดวงศรี, 2562: 192) ผู้บริหารไม่สามารถดึงศักยภาพของบุคลากรให้ทำงานได้อย่างเต็มที่ได้ทำให้เกิดการพัฒนาที่ล่าช้า เกิดความขัดแย้งเกิดความไม่สามัคคีกันในโรงเรียน และปัญหานี้เกิดผลกระทบต่อแก่นักเรียนโดยตรง เพื่อให้การวิจัยครั้งนี้ มีคุณภาพผู้วิจัยมีความสนใจที่จะศึกษาจากประชากรในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะทำวิจัยเรื่องการพัฒนาตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำแบบประชาธิปไตย ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบนขึ้น

จากการวิจัยในครั้งนี้ จะทราบถึงตัวบ่งชี้ที่เฉพาะเจาะจงมาจากภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน สามารถนำไปเป็นแนวทางในการพัฒนาผู้บริหารในพื้นที่ ให้สอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการที่แท้จริง การส่งเสริมภาวะผู้นำแบบประชาธิปไตยช่วยยกระดับคุณภาพการศึกษา ส่งผลให้สถานศึกษาในสังกัดมีการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพและนักเรียนได้รับโอกาสทางการศึกษาที่มีคุณภาพ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาองค์ประกอบและตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำแบบประชาธิปไตย ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน
2. เพื่อตรวจสอบความสอดคล้องของโมเดลโครงสร้างองค์ประกอบและตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำแบบประชาธิปไตยของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบนกับข้อมูลเชิงประจักษ์

สมมติฐานการวิจัย

โมเดลโครงสร้างองค์ประกอบและตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำแบบประชาธิปไตย ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน ที่พัฒนาขึ้นมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ศิริพร ดวงศรี (2562: 192) ได้ศึกษาการพัฒนาภาวะผู้นำแบบประชาธิปไตยของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานีเขต 3 ผลการวิจัยพบว่า 1) การใช้ภาวะผู้นำแบบประชาธิปไตยของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาโดยภาพรวม 7 ด้านอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าการเคารพในสิทธิและเสรีภาพของผู้ใต้บังคับบัญชามีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือ การกระตุ้นให้ผู้ใต้บังคับบัญชามีส่วนร่วมในการบริหารงาน และการให้คำแนะนำช่วยเหลือผู้ใต้บังคับบัญชา มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด 2) แนวทางในการพัฒนาภาวะผู้นำแบบประชาธิปไตยของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา มี 7 ด้าน ดังนี้ 1) ผู้บริหารโรงเรียนควรส่งเสริมให้ครูผู้สอนอบรมพัฒนาคุณธรรมและอบรมพัฒนาความรู้ความสามารถ 2) ผู้บริหารโรงเรียนควรเปิดโอกาสให้ครูผู้สอนแสดงความคิดเห็นอย่างเต็มที่ 3) ผู้บริหารโรงเรียนควรสร้างขวัญและกำลังใจ 4) ผู้บริหารโรงเรียนควรส่งเสริมให้ครูผู้สอนมีส่วนร่วมในการการบริหารโรงเรียน 5) ผู้บริหารโรงเรียนควรคอยดูแลช่วยเหลือครูผู้สอน 6) ผู้บริหารโรงเรียนควรให้อิสระในการปฏิบัติงาน 7) ผู้บริหารโรงเรียนควรกระตุ้นให้ครูผู้สอนคิดอย่างสร้างสรรค์ในการปฏิบัติงาน

สมชาย วงศ์ประเสริฐ (2565: 123-140) ทำการวิจัยเรื่อง การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำแบบประชาธิปไตยกับความพึงพอใจในการทำงานของพนักงาน พบว่า

- 1) พนักงานมีความพึงพอใจในการทำงานสูงขึ้นเมื่อผู้บริหารใช้ภาวะผู้นำแบบประชาธิปไตย
- 2) การรับฟังความคิดเห็นของผู้ใต้บังคับบัญชาช่วยลดความขัดแย้งในองค์กร
- 3) การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจส่งผลให้พนักงานมีความรู้สึกเป็นเจ้าของงานมากขึ้น

วิภาดา คงศิริ (2566: 45-58) ได้ทำการวิจัย เรื่อง ภาวะผู้นำแบบประชาธิปไตยของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียน พบว่า ภาวะผู้นำแบบประชาธิปไตยมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับประสิทธิผลของโรงเรียนในระดับสูง ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจส่งผลต่อประสิทธิผลมากที่สุด การเปิดโอกาสให้แสดงความคิดเห็นช่วยเพิ่มความผูกพันต่อองค์กร

จากการศึกษาภาวะผู้นำแบบประชาธิปไตยของผู้บริหารสถานศึกษา พบว่าการเคารพสิทธิเสรีภาพและการส่งเสริมให้ผู้ใต้บังคับบัญชามีส่วนร่วมในการตัดสินใจเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อความพึงพอใจและประสิทธิผลขององค์กร การรับฟังความคิดเห็นอย่างเต็มที่ช่วยลดความขัดแย้งและเพิ่มความรู้สึกเป็นเจ้าของงาน ซึ่งจะนำไปสู่ความผูกพันต่อองค์กรและประสิทธิผลของสถานศึกษาที่ดีขึ้น

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงปริมาณ

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่จะศึกษาในครั้งนี้คือ ครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบนประกอบด้วยจังหวัด 1)อุดรธานี 2)หนองคาย 3)หนองบัวลำภู 4) บึงกาฬและ5) เลย จำนวน 14,373 คน (Hrms.Obec, 2568: ออนไลน์) เนื่องด้วยการวิจัยครั้งนี้ เป็นงานวิจัย CFA จึงต้องใช้ขนาดกลุ่มตัวอย่าง 20 คน ต่อ 1 พารามิเตอร์ ที่ต้องประมาณค่า 1 ค่า โดยการวิจัยครั้งนี้มีพารามิเตอร์ที่จะต้องประมาณค่า 22 ค่า Hair et al. (1998 อ้างถึงใน นงลักษณ์ วิรัชชัย, 2562) ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 440 คน ซึ่งได้มาโดยการสุ่มแบบหลายขั้นตอน (Multi-stage Random Sampling)

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

แบบสอบถามเรื่อง ภาวะผู้นำแบบประชาธิปไตยของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน ข้อคำถามทุกข้อ มีค่า IOC มากกว่า 0.70 มีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับ (α) เท่ากับ 0.99 ถือว่าใช้ได้

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

3.1 งานวิจัยฉบับนี้ผ่านการพิจารณาและการรับรองจากคณะกรรมการวิจัยในมนุษย์ มรภ. อุดรธานี

3.2 ผู้วิจัยทำการเก็บข้อมูลโดยส่งหนังสือขอความร่วมมือในการเก็บข้อมูลจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี เพื่อขออนุญาตและขอความอนุเคราะห์จากผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ซึ่งเป็นกลุ่มประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

3.3 ผู้วิจัยได้ส่งหนังสือขอความอนุเคราะห์ไปโรงเรียนต่าง ๆ ที่ได้จากการสุ่มในการทำการวิจัย และได้ทำ QR Code แจกเพื่อ ขอความอนุเคราะห์ในการตอบแบบสอบถาม

3.4 การวิจัยครั้งนี้ได้รับความร่วมมือจากกลุ่มตัวอย่างดีมาก กลุ่มตัวอย่างตอบแบบสอบถามครบ 440 คน คิดเป็นร้อยละ 100.00 ตรวจสอบและคัดแยกแบบสอบถามที่สมบูรณ์ที่ได้รับไปวิเคราะห์ข้อมูลในขั้นตอนต่อไป

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน (Confirmatory Factor Analysis) โดย กำหนดค่าน้ำหนักองค์ประกอบ (Factor Loading) ค่าน้ำหนักองค์ประกอบ มากกว่า 0.30 ถือว่าใช้ได้ มากกว่า 0.50 ถือว่ามีนัยสำคัญ มากกว่า 0.70 ถือว่าดีมาก การตรวจสอบความสอดคล้องกลมกลืนของโมเดลองค์ประกอบ และกำหนดน้ำหนัก ตัวแปรย่อยที่ใช้ในการสร้างตัวบ่งชี้กับข้อมูลเชิงประจักษ์ (Empirical Data) ซึ่งได้จากการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถาม ด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติโดยผู้วิจัยได้กำหนดเกณฑ์การแปลความหมายตามหลักเกณฑ์ที่นิยมโดยทั่วไป (ธานินทร์ ศิลป์จารุ, 2567: 555) ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 เกณฑ์การประเมินความสอดคล้องของโมเดลต้นแบบกับข้อมูลเชิงประจักษ์ที่ควรต้องนำมาพิจารณาตามข้อเสนอแนะของโปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ

การประเมินความสอดคล้องของโมเดล Evaluating the Data-Model Fit	เกณฑ์ CRITERIA	การพิจารณา
CMIN- ρ (ค่าระดับความน่าจะเป็นของไคสแควร์) Chi-square Probability Level	$\rho > 0.05$	มากกว่า 0.05 ยิ่งดี
CMIN/df (ค่าไคสแควร์สัมพัทธ์) Relative Chi-square	< 3	χ^2/df ต้องน้อยกว่า 3 χ^2/df เข้าใกล้ 0 ยิ่งดี
GFI (ค่าดัชนีวัดระดับความสอดคล้อง) Goodness of fit Index	> 0.90	ต้องมากกว่า 0.90 เข้าใกล้ 1 ยิ่งดี
RMSEA (ค่าดัชนีรากของค่าเฉลี่ยกำลังสองของการประมาณค่าความคลาดเคลื่อน) Root Mean Square Error of Approximation	< 0.08	EA ต้องน้อยกว่า 0.08 EA เข้าใกล้ 0 ยิ่งดี

จากตารางที่ 1 แสดงเกณฑ์การประเมินโมเดลที่สำคัญของโปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ จำนวน 4 เกณฑ์ ซึ่งผู้วิจัยต้องดำเนินการปรับแต่งโมเดลของงานวิจัยให้ผ่านเกณฑ์ดังกล่าวนี้ทั้งหมด จึงถือว่าโมเดลนั้นมีความสมบูรณ์เป็นที่ยอมรับและน่าเชื่อถือตามหลักของขบวนการวิจัย โมเดลมีความกลมกลืนสอดคล้องระหว่างตัวแบบเชิงทฤษฎี (โมเดลต้นแบบ) ที่ได้พัฒนาขึ้นกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ซึ่งถือได้ว่าโมเดลนั้นเป็น Model Fit (ธานินทร์ ศิลป์จารุ, 2567: 555)

ผลการวิจัย

การศึกษาองค์ประกอบและตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำแบบประชาธิปไตยของผู้บริหารสถานศึกษา จากการศึกษาเอกสาร แนวคิด งานวิจัยที่เกี่ยวข้องและสอบถามผู้ทรงคุณวุฒิ เมื่อดำเนินการ ตามกระบวนการพัฒนาแล้ว ได้ตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำแบบประชาธิปไตยของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน มีทั้งหมด 5 ด้าน 17 องค์ประกอบ 51 ตัวบ่งชี้ ประกอบด้วย

1. ด้านการตัดสินใจโดยกลุ่ม มี 3 องค์ประกอบ ประกอบด้วย (1) การเน้นการตัดสินใจจากเสียงข้างมาก จำนวน 3 ตัวบ่งชี้ (2) การให้สมาชิกในกลุ่มมีอิสระในการแสดงออก จำนวน 3 ตัวบ่งชี้ และ(3) การเปิดโอกาสให้แสดงความคิดเห็น จำนวน 3 ตัวบ่งชี้

2. ด้านการมีส่วนร่วมมี 4 องค์ประกอบ ประกอบด้วย (1) การมีส่วนร่วมการตัดสินใจ จำนวน 3 ตัวบ่งชี้ (2) การมีส่วนร่วมในการแบ่งปันผลประโยชน์ที่เกิดขึ้น จำนวน 3 ตัวบ่งชี้ (3) การมีส่วนร่วมในการพัฒนารวมทั้งลงมือปฏิบัติตามที่ได้ตัดสินใจ จำนวน 3 ตัวบ่งชี้และ (4) การมีส่วนร่วมในการประเมินผลโครงการ จำนวน 3 ตัวบ่งชี้

3. ด้านการให้ความสำคัญกับผู้ใต้บังคับบัญชา มี 3 องค์ประกอบ ประกอบด้วย (1) การไว้วางใจในผู้ใต้บังคับบัญชา จำนวน 3 ตัวบ่งชี้ (2) การสนับสนุน และการให้ความช่วยเหลือผู้ใต้บังคับบัญชา จำนวน 3 ตัวบ่งชี้ และ(3) การเอาใจใส่ดูแลทุกข์สุขผู้ปฏิบัติงาน จำนวน 3 ตัวบ่งชี้

4. ด้านการส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ มี 3 องค์ประกอบ ประกอบด้วย (1) การสร้างบรรยากาศที่เอื้อต่อการคิดอย่างอิสระ จำนวน 3 ตัวบ่งชี้ (2) การเปิดโอกาสให้แสดงความคิดที่แตกต่าง จำนวน 3 ตัวบ่งชี้ และ (3) การสนับสนุนให้ทดลองสิ่งใหม่ๆ จำนวน 3 ตัวบ่งชี้

5. ด้านการมีสัมพันธภาพที่ดี มี 4 องค์ประกอบ ประกอบด้วย (1) การให้ความช่วยเหลือซึ่งกันและกัน จำนวน 3 ตัวบ่งชี้ (2) ความสามัคคี จำนวน 3 ตัวบ่งชี้ (3) การทำงานเป็นทีม จำนวน 3 ตัวบ่งชี้ และ(4) ความสัมพันธ์ระหว่างหัวหน้างานและเพื่อนร่วมงาน จำนวน 3 ตัวบ่งชี้

ผลการศึกษาองค์ประกอบค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานองค์ประกอบภาวะผู้นำแบบประชาธิปไตยรายด้าน ดังแสดงในตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ผลการศึกษาองค์ประกอบค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานองค์ประกอบภาวะผู้นำแบบประชาธิปไตยรายด้าน

องค์ประกอบภาวะผู้นำแบบ ประชาธิปไตยของผู้บริหารสถานศึกษา	\bar{X}	S.D.	ระดับ
1. การตัดสินใจโดยกลุ่ม	3.92	0.95	มาก
2. การมีส่วนร่วม	4.02	0.96	มาก
3. การให้ความสำคัญกับผู้ใต้บังคับบัญชา	3.99	1.06	มาก
4 การส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์	3.98	0.94	มาก
5. การมีสัมพันธภาพที่ดี	3.96	0.93	มาก
โดยรวม	3.97	0.96	มาก

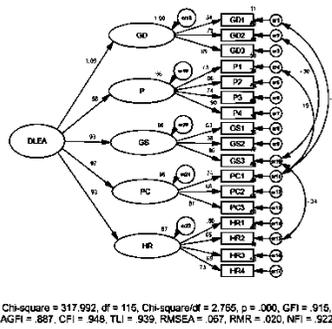
จากตารางที่ 2 พบว่าองค์ประกอบและตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำแบบประชาธิปไตยของผู้บริหารสถานศึกษา ทั้งฉบับ มีค่าเฉลี่ย เท่ากับ 3.97 อยู่ในระดับ มาก ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 0.96 สามารถเรียงตามลำดับค่าเฉลี่ยตามองค์ประกอบหลักได้ดังนี้ 1) การมีส่วนร่วม มีค่าเฉลี่ย (\bar{X}) เท่ากับ 4.02 อยู่ในระดับ มาก 2) การให้ความสำคัญกับผู้ใต้บังคับบัญชา มีค่าเฉลี่ย (\bar{X}) เท่ากับ 3.99 อยู่ในระดับ มาก 3) การส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ มีค่าเฉลี่ย (\bar{X}) เท่ากับ 3.98 อยู่ในระดับ มาก 4) การมีสัมพันธภาพที่ดีมีค่าเฉลี่ย (\bar{X}) 3.96 อยู่ในระดับ มาก 5) การตัดสินใจโดยกลุ่มมีค่าเฉลี่ย (\bar{X}) เท่ากับ 3.92 อยู่ในระดับ มาก

ผู้วิจัยได้ทำการตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้างของตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำแบบประชาธิปไตยของผู้บริหารสถานศึกษา โดยใช้การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน (Confirmatory Factor Analysis: CFA) ซึ่งจากการสังเคราะห์องค์ประกอบงานวิจัย พบว่าตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำแบบประชาธิปไตยของผู้บริหารสถานศึกษา ที่สร้างขึ้น จำนวน 5 ด้าน 17 องค์ประกอบ 51 ตัวบ่งชี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้างโดยการนำข้อคำถามแต่ละข้อ ด้วยการตรวจสอบค่า Bartlett's test of sphericity และค่า KMO (Keiser-Meyer-Olin measure of sampling adequacy) แล้วดำเนินการวิเคราะห์ด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน (Confirmatory Factor Analysis: CFA) เพื่อให้ครอบคลุมคุณลักษณะที่ต้องการของแบบสอบถามภาวะผู้นำแบบประชาธิปไตยของผู้บริหารสถานศึกษา

ตารางที่ 3 ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน (Confirmatory Factor Analysis: CFA)

องค์ประกอบภาวะผู้นำแบบประชาธิปไตย	Factor loading	S.E.	t	R ²	ρ_c	ρ_v
1.การตัดสินใจโดยกลุ่ม(GD)	0.999	0.047	18.725	0.998	0.963	0.000
2.การมีส่วนร่วม(P)	0.978	-	-	0.957		
3.การให้ความสำคัญกับผู้ใต้บังคับบัญชา(GS)	0.925	0.048	18.641	0.856		
4.การส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์(PC)	0.974	0.048	19.050	0.948		
5.การมีสัมพันธภาพที่ดี(HR)	0.933	0.045	17.421	0.871		
chi-square = 317.992, df=115, P= 0.00 , GFI=0.915 , CFI=0.948, TLI=0.939 RMR=0.020 , RMSEA=0.067 , NFI=0.922						

จากตารางที่ 27 ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน (Confirmatory Factor Analysis: CFA) เพื่อให้ตรงและครอบคลุมคุณลักษณะที่ต้องการของภาวะผู้นำแบบประชาธิปไตยของผู้บริหารสถานศึกษา ทั้งฉบับซึ่งมีองค์ประกอบ 5 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) การตัดสินใจโดยกลุ่ม 2) การมีส่วนร่วม 3) การให้ความสำคัญกับผู้ใต้บังคับบัญชา 4) การส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ 5) การมีสัมพันธภาพที่ดี พบว่า ค่าสัมประสิทธิ์ (Factor loading) มีค่าอยู่ระหว่าง 0.925 ถึง 0.999 ซึ่งมีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ค่า S.E. (Standard error) มีค่าอยู่ระหว่าง 0.045 ถึง 0.069 ค่า t (t-test) มีค่าอยู่ระหว่าง 17.421 ถึง 19.050 และมีค่าสหสัมพันธ์พหุคูณยกกำลังสอง (R²) มีค่าอยู่ระหว่าง 0.856 ถึง 0.998 ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันขององค์ประกอบของภาวะผู้นำแบบประชาธิปไตยของผู้บริหารสถานศึกษา พบว่า มีค่าไค-สแควร์ (Chi-square) เท่ากับ 317.992 ค่าองศาอิสระ (df) มีค่าเท่ากับ 115 ค่า P มีค่าเท่ากับ .000 ค่าดัชนี GFI มีค่าเท่ากับ .915 ค่าดัชนี CFI มีค่าเท่ากับ 0.948 ค่าดัชนี RMR มีค่าเท่ากับ 0.020 ค่าดัชนี RMSEA มีค่าเท่ากับ 0.067 ค่าดัชนี NFI มีค่าเท่ากับ 0.922 ค่าความเชื่อมั่นของตัวแปรแฝง ρ_c มีค่าเท่ากับ 0.963 และค่าเฉลี่ยความแปรปรวนที่ถูกสกัด ρ_v มีค่าเท่ากับ 0.000 จากค่าสถิติแสดงให้เห็นว่าโมเดล ตามทฤษฎี มีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์

ภาพที่ 1 โมเดลการวัด ภาวะผู้นำแบบประชาธิปไตยของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน

อภิปรายผล

1. การศึกษาองค์ประกอบและตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำแบบประชาธิปไตย ของผู้บริหารสถานศึกษา มี 5 ด้าน 17 องค์ประกอบ 51 ตัวบ่งชี้ สามารถเรียงลำดับตามระดับความสำคัญของแต่ละด้าน ได้ดังนี้ 1) การตัดสินใจโดยกลุ่ม 2) การมีส่วนร่วม 3) การส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ 4) การมีสัมพันธภาพที่ดี และ 5) การให้ความสำคัญกับผู้ใต้บังคับบัญชา

1.1 การตัดสินใจโดยกลุ่ม จากการศึกษาค้นคว้าองค์ประกอบและตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำแบบประชาธิปไตย ของผู้บริหารสถานศึกษา พบว่า การตัดสินใจโดยกลุ่มมีความสำคัญต่อภาวะผู้นำแบบประชาธิปไตย ของผู้บริหารสถานศึกษาอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05 มีองค์ประกอบย่อย ได้แก่ 1) สมาชิกในกลุ่มมีอิสระในการแสดงออก 2) เปิดโอกาสให้แสดงความคิดเห็นและ 3) เน้นการตัดสินใจจากเสียงข้างมาก และสอดคล้องกับ สุนทร โคตรบรรเทา (2564) วิจัยเรื่องรูปแบบการตัดสินใจโดยกลุ่มของผู้บริหารที่มีภาวะผู้นำแบบประชาธิปไตยในสถาบันอุดมศึกษา เอกชน ผลการวิจัยพบว่า 1) สภาพปัจจุบันของการตัดสินใจโดยกลุ่มยังขาดระบบและกระบวนการที่ชัดเจน 2) รูปแบบที่พัฒนาขึ้นประกอบด้วย 4 ขั้นตอนคือ การระบุปัญหา การระดมความคิด การประเมินทางเลือก และการตัดสินใจร่วมกัน 3) ผลการประเมินรูปแบบพบว่ามีความเหมาะสมและเป็นไปได้ในการนำไปปฏิบัติในระดับมากโดยเฉพาะการสร้างการมีส่วนร่วมและความรู้สึกเป็นเจ้าของในการตัดสินใจภาวะผู้นำแบบประชาธิปไตยของผู้บริหารสถานศึกษามีความสำคัญต่อการตัดสินใจโดยกลุ่มอย่างมาก เพราะช่วยสร้างบรรยากาศที่ทุกคนมีส่วนร่วมและกล้าแสดงความคิดเห็นอย่างเปิดเผย ทำให้การตัดสินใจมีข้อมูลรอบด้านและรอบคอบยิ่งขึ้น ส่งเสริมความรู้สึกเป็นเจ้าของร่วมในผลลัพธ์ของการตัดสินใจ ช่วยพัฒนาความร่วมมือและความสามัคคีในทีมงาน ลดความขัดแย้งเพราะทุกฝ่ายได้มีส่วนร่วม ทำให้การนำไปปฏิบัติมีประสิทธิภาพมากขึ้นเพราะทุกคนยอมรับและสนับสนุนร่วมกัน

1.2 การมีส่วนร่วม จากการศึกษาค้นคว้าองค์ประกอบและตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำแบบประชาธิปไตย ของผู้บริหารสถานศึกษา พบว่า การมีส่วนร่วมมีความสำคัญต่อภาวะผู้นำแบบประชาธิปไตย ของผู้บริหารสถานศึกษาอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05 มีองค์ประกอบย่อย

ได้แก่ 1) การไว้เนื้อเชื่อใจในผู้ใต้บังคับบัญชา 2) การสนับสนุน และการให้ความช่วยเหลือผู้ใต้บังคับบัญชา และ3) เอาใจใส่ดูแลทุกข์สุขผู้ปฏิบัติงาน สอดคล้องกับ ธร สุนทรายุทธ (2566) วิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมตามแนวทางภาวะผู้นำแบบประชาธิปไตยของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ผลการวิจัย พบว่า 1) สภาพปัจจุบันของการบริหารแบบมีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลาง 2) รูปแบบที่พัฒนาขึ้นประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ ได้แก่ การร่วมคิด ร่วมวางแผน ร่วมดำเนินการ ร่วมประเมินผล และร่วมรับผลประโยชน์ 3) ผลการประเมินรูปแบบพบว่ามีความเหมาะสมและความเป็นไปได้ในการนำไปปฏิบัติอยู่ในระดับมาก โดยเฉพาะด้านการสร้างแรงจูงใจในการมีส่วนร่วมและการกระจายอำนาจการตัดสินใจ และสมศักดิ์ ตลประสิทธิ์ (2564) วิจัยเรื่อง การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำแบบประชาธิปไตยกับประสิทธิผลของการบริหารแบบมีส่วนร่วมในองค์กรภาครัฐ ผลการวิจัย พบว่า 1) ผู้บริหารมีภาวะผู้นำแบบประชาธิปไตยในระดับมาก 2) ประสิทธิภาพของการบริหารแบบมีส่วนร่วมอยู่ในระดับมาก 3) ภาวะผู้นำแบบประชาธิปไตยมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับประสิทธิผลของการบริหารแบบมีส่วนร่วมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยเฉพาะในด้านการเปิดโอกาสให้แสดงความคิดเห็นและการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ภาวะผู้นำแบบประชาธิปไตยของผู้บริหารสถานศึกษาในด้านการมีส่วนร่วมนั้นมีความสำคัญอย่างยิ่ง เพราะเป็นการเปิดพื้นที่ให้ครู บุคลากร และผู้เกี่ยวข้องได้เข้ามามีบทบาทในการคิด วางแผน และพัฒนางานร่วมกัน เมื่อทุกคนได้รับโอกาสแสดงความคิดเห็นอย่างเสมอภาค จะทำให้เกิดความรู้สึกมีคุณค่าและเห็นความสำคัญของตนเองในองค์กร นอกจากนี้ การมีส่วนร่วมยังช่วยให้สถานศึกษามีแนวคิดที่หลากหลายและสร้างสรรค์มากขึ้น ส่งผลให้การทำงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ พร้อมทั้งก่อให้เกิดความร่วมมือ ความผูกพัน และการยอมรับต่อการดำเนินงานหรือการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ในสถานศึกษาอย่างราบรื่นและยั่งยืน

1.3 การส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ จากการศึกษาองค์ประกอบและตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำแบบประชาธิปไตย ของผู้บริหารสถานศึกษา พบว่า การส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์มีความสำคัญต่อภาวะผู้นำแบบประชาธิปไตย ของผู้บริหารสถานศึกษาอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05 มีองค์ประกอบย่อย ได้แก่ 1) การเปิดโอกาสให้แสดงความคิดเห็นที่แตกต่าง 2) การสร้างบรรยากาศที่เอื้อต่อการคิดอย่างอิสระ และ3) การสนับสนุนให้ทดลองสิ่งใหม่ๆ สอดคล้องกับ ไพฑูรย์ สิ้นลารัตน์ (2564) วิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบการส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ตามแนวทางภาวะผู้นำแบบประชาธิปไตยในสถาบันการศึกษา ผลการวิจัยพบว่า 1) สภาพปัจจุบันของการส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ยังขาดระบบและแนวทางที่ชัดเจน 2) รูปแบบที่พัฒนาขึ้นประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ ได้แก่ การสร้างวิสัยทัศน์ร่วม การสร้างบรรยากาศเชิงสร้างสรรค์ การพัฒนาทักษะการคิด การสนับสนุนการทดลองสิ่งใหม่ และการให้รางวัลความคิดสร้างสรรค์ 3) ผลการประเมินรูปแบบพบว่ามีความเหมาะสมและความเป็นไปได้ในระดับมาก โดยเฉพาะในด้านการกระตุ้นให้เกิดการคิดนอกกรอบและการสร้างนวัตกรรมในการทำงาน ภาวะผู้นำแบบ

ประชาธิปไตยของผู้บริหารสถานศึกษาเป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ในองค์กร เพราะเปิดโอกาสให้ครูและบุคลากรได้แสดงความคิดเห็นอย่างอิสระโดยไม่ถูกจำกัดบรรยากาศเช่นนี้ทำให้เกิดความกล้าที่จะลองคิดและนำเสนอนวัตกรรมใหม่ ๆ โดยไม่กลัวการถูกตำหนิ ผู้บริหารยังมีบทบาทในการสนับสนุนทรัพยากรและเวทีให้บุคลากรได้พัฒนาความคิดของตนเองอย่างเต็มที่ ส่งผลให้สถานศึกษามีการพัฒนาอย่างต่อเนื่องและสามารถสร้างสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่ทันสมัยและตอบสนองต่อผู้เรียนได้ดียิ่งขึ้น

1.4 การมีสัมพันธภาพที่ดี จากการศึกษาองค์ประกอบและตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำแบบประชาธิปไตย ของผู้บริหารสถานศึกษา พบว่า การมีสัมพันธภาพที่ดี มีความสำคัญต่อภาวะผู้นำแบบประชาธิปไตย ของผู้บริหารสถานศึกษาอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05 มีองค์ประกอบย่อย ได้แก่ 1) ความสามัคคี 2) ให้ความช่วยเหลือซึ่งกันและกัน 3) ความสัมพันธ์ระหว่างหัวหน้างานและเพื่อนร่วมงานและ 4) ทำงานเป็นทีม สอดคล้องกับ วิจารณ์ พานิช (2565) วิจัยเรื่อง การพัฒนาสัมพันธภาพระหว่างผู้บริหารและผู้ใต้บังคับบัญชาตามแนวทางภาวะผู้นำแบบประชาธิปไตยในองค์กรธุรกิจขนาดใหญ่ ผลการวิจัย พบว่า 1) องค์ประกอบสำคัญของสัมพันธภาพที่ดีประกอบด้วย การสื่อสารแบบสองทางความไว้วางใจและการให้เกียรติซึ่งกันและกัน 2) ปัจจัยที่ ส่งผลต่อการพัฒนาสัมพันธภาพคือ บรรยากาศองค์กรแบบเปิด และการสร้างกิจกรรมร่วมกัน 3) แนวทางการพัฒนาควรเน้นการสร้างวัฒนธรรมการทำงานแบบร่วมมือและการจัดกิจกรรมเสริมสร้างความสัมพันธ์อย่างสม่ำเสมอสอดคล้องกับธีระ รุญเจริญ (2563) วิจัยเรื่อง การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำแบบประชาธิปไตยกับประสิทธิภาพการสร้างสัมพันธภาพในองค์กรการศึกษา ผลการวิจัยพบว่า 1) ผู้บริหารมีภาวะผู้นำแบบประชาธิปไตยอยู่ในระดับมาก 2) ประสิทธิภาพการสร้างสัมพันธภาพอยู่ในระดับมาก 3) ภาวะผู้นำแบบประชาธิปไตยมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับประสิทธิภาพการสร้างสัมพันธภาพในองค์กรอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยเฉพาะในด้านการสื่อสารแบบเปิดและการสร้างความไว้วางใจ ภาวะผู้นำแบบประชาธิปไตยของผู้บริหารสถานศึกษาในด้านการมีสัมพันธภาพที่ดีมีความสำคัญอย่างมาก เพราะช่วยสร้างบรรยากาศการทำงานที่เต็มไปด้วยความไว้วางใจและความเคารพซึ่งกันและกัน ผู้บริหารที่เปิดใจ รับฟัง และปฏิบัติต่อทุกคนอย่างเป็นธรรม จะทำให้ครูและบุคลากรรู้สึกอบอุ่นและมั่นคงทางจิตใจ นำไปสู่ความร่วมมือในการทำงานที่ราบรื่นและมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ ความสัมพันธ์ที่ดีภายในองค์กรยังช่วยลดความขัดแย้งพร้อมเสริมสร้างความผูกพันต่อสถานศึกษา ทำให้ทุกคนร่วมกันขับเคลื่อนงานได้อย่างมั่นคงและยั่งยืน

1.5 การให้ความสำคัญกับผู้ใต้บังคับบัญชา จากการศึกษาองค์ประกอบและตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำแบบประชาธิปไตย ของผู้บริหารสถานศึกษา พบว่า การให้ความสำคัญกับผู้ใต้บังคับบัญชา มีความสำคัญต่อภาวะผู้นำแบบประชาธิปไตย ของผู้บริหารสถานศึกษาอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05 มีองค์ประกอบย่อย ได้แก่ 1) การไว้วางใจในผู้ใต้บังคับบัญชา

2) การสนับสนุน และการให้ความช่วยเหลือผู้ใต้บังคับบัญชา และ3) เอาใจใส่ดูแลทุกข์สุข ผู้ปฏิบัติงาน สอดคล้องกับงานวิจัยของ เอกชัย กี่สุขพันธ์ (2565) วิจัยเรื่อง รูปแบบการพัฒนา ภาวะผู้นำแบบประชาธิปไตยในการดูแลและให้ความสำคัญกับผู้ใต้บังคับบัญชาของผู้บริหาร สถานศึกษา ผลการวิจัยพบว่า 1) สภาพปัจจุบันของการให้ความสำคัญกับผู้ใต้บังคับบัญชายัง ขาดระบบและความต่อเนื่อง 2) รูปแบบที่พัฒนาขึ้นประกอบด้วย 4 องค์ประกอบ ได้แก่ การ สร้างความเข้าใจและการยอมรับ การพัฒนาศักยภาพ การให้รางวัลและการยกย่อง และการ สร้างความก้าวหน้าในอาชีพ 3) ผลการประเมินรูปแบบพบว่ามีเหมาะสมและความเป็นไป ได้ในระดับมาก โดยเฉพาะด้านการสร้างขวัญกำลังใจและความผูกพันต่อองค์กร ภาวะผู้นำ แบบประชาธิปไตยของผู้บริหารสถานศึกษาในด้านการให้ความสำคัญกับผู้ใต้บังคับบัญชานั้นมี บทบาทสำคัญต่อการสร้างบรรยากาศการทำงานที่เป็นมิตรและไว้วางใจกัน ผู้บริหารที่รับฟัง ความคิดเห็นและคำนึงถึงความต้องการของครูและบุคลากร จะช่วยเพิ่มแรงจูงใจและความ ภาคภูมิใจในการทำงานให้มากขึ้น การให้ความสำคัญเช่นนี้ยังทำให้ผู้ใต้บังคับบัญชากล้าแสดง ความคิดเห็นและร่วมมือพัฒนาองค์กรอย่างเต็มที่ อีกทั้งยังช่วยลดความตึงเครียดและความ ขัดแย้งในหน่วยงาน สุดท้ายจึงนำไปสู่การทำงานที่มีประสิทธิภาพและสร้างผลลัพธ์ที่ดีต่อ สถานศึกษาโดยรวม

2. การตรวจสอบความสอดคล้องของโมเดล พัฒนาตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำแบบ ประชาธิปไตยของผู้บริหารสถานศึกษา พบว่า โมเดล ตามทฤษฎีมีความสอดคล้องกับข้อมูล เชิงประจักษ์ ในระดับ 0.05 อธิบายได้ว่า องค์ประกอบและตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำแบบ ประชาธิปไตย ของผู้บริหารสถานศึกษาที่ได้จากการศึกษาตามกระบวนการวิจัย มี 5 ด้าน 17 องค์ประกอบ 51 ตัวบ่งชี้ สามารถเรียงลำดับตามระดับความสำคัญของแต่ละด้าน ได้ดังนี้ 1) การตัดสินใจโดยกลุ่ม 2) การมีส่วนร่วม 3) การส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ 4) การมี สัมพันธภาพที่ดี และ5) การให้ความสำคัญกับผู้ใต้บังคับบัญชา

สรุป/ข้อเสนอแนะ

จากการวิจัยครั้งนี้สามารถสรุปได้ว่า องค์ประกอบและตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำแบบ ประชาธิปไตย ของผู้บริหารสถานศึกษาที่ได้จากการศึกษาตามกระบวนการวิจัย มี 5 ด้าน 17 องค์ประกอบ 51 ตัวบ่งชี้ สามารถเรียงลำดับตามระดับความสำคัญของแต่ละด้าน ได้ดังนี้ 1) การตัดสินใจโดยกลุ่ม 2) การมีส่วนร่วม 3) การส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ 4) การมี สัมพันธภาพที่ดี และ5) การให้ความสำคัญกับผู้ใต้บังคับบัญชา

1. ด้านการนำผลการวิจัยไปใช้

นำตัวบ่งชี้ที่ได้จากการวิจัยครั้งนี้ไปเป็นกรอบในการออกแบบนโยบาย กระบวนการพัฒนาที่เป็นรูปธรรม เช่น การจัดทำหลักสูตรการอบรม การพัฒนาคู่มือการปฏิบัติ

หรือการจัดกิจกรรมเสริมสร้างภาวะผู้นำ เพื่อให้ผู้บริหารสถานศึกษาสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการบริหาร

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

สามารถนำผลการวิจัยฉบับนี้ไป เป็นข้อมูลในการวิจัย R&D (Research and Development) ในครั้งต่อไปและควรศึกษา ภาวะผู้นำในรูปแบบอื่น ๆ

เอกสารอ้างอิง

- เกษม วัฒนชัย. (2559). ภาวะผู้นำกับการพัฒนาการศึกษาไทย. (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- จร สุนทรายุทธ. (2566). การพัฒนารูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมตามแนวทางภาวะผู้นำแบบประชาธิปไตยของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน. ใน วิทยานิพนธ์ปริญญาโทศึกษาศาสตร์, มหาวิทยาลัยบูรพา.
- ธานินทร์ ศิลป์จารุ. (2567). การวิจัยและวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติด้วย SPSS และ AMOS. (พิมพ์ครั้งที่ 19). กรุงเทพฯ: บิสซิเนสอาร์แอนด์ดี.
- ธีระ รุญเจริญ. (2563). การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำแบบประชาธิปไตยกับประสิทธิภาพการสร้างสัมพันธภาพในองค์กรการศึกษา. วารสารศึกษาศาสตร์, 31(2), 78-92.
- นงลักษณ์ วิรัชชัย และคณะ. (2562). การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ประเสริฐ อินทร์รักษ. (2564). ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ในการบริหารสถานศึกษายุคดิจิทัล. วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร, 19(1), 34-49.
- ไพฑูริย์ สีนลารัตน์. (2564). การพัฒนารูปแบบการส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ตามแนวทางภาวะผู้นำแบบประชาธิปไตยในสถาบันการศึกษา. วารสารครุศาสตร์, 49(3), 112-128.
- วิจารณ์ พานิช. (2560). ภาวะผู้นำในยุคการเปลี่ยนแปลง. กรุงเทพฯ: มูลนิธิสยามกัมมาจล.
- วิจารณ์ พานิช. (2565). การพัฒนาสัมพันธภาพระหว่างผู้บริหารและผู้ใต้บังคับบัญชาตามแนวทางภาวะผู้นำแบบประชาธิปไตยในองค์กรธุรกิจขนาดใหญ่. วารสารพัฒนาบริหารศาสตร์, 62(1), 1-22.
- วิภาดา คงศิริ. (2566). ภาวะผู้นำแบบประชาธิปไตยของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียน. ใน วิทยานิพนธ์ปริญญาโทศึกษาศาสตร์. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ศิริพร ดวงศรี. (2562). การพัฒนาภาวะผู้นำแบบประชาธิปไตยของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 3.

- วารสารวิชาการวิทยาลัยสันตพล, 5(2), 192-200.
- สมชาย วงศ์ประเสริฐ. (2565). การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำแบบประชาธิปไตยกับความพึงพอใจในการทำงานของพนักงาน.วารสารบริหารธุรกิจ, 15(2), 123-140.
- สมศักดิ์ ดลประสิทธิ์. (2564). การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำแบบประชาธิปไตยกับประสิทธิผลของการบริหารแบบมีส่วนร่วมในองค์กรภาครัฐ. วารสารรัฐประศาสนศาสตร์, 19(2), 45-67.
- สุนทร โคตรบรรเทา. (2564). รูปแบบการตัดสินใจโดยกลุ่มของผู้บริหารที่มีภาวะผู้นำแบบประชาธิปไตยในสถาบันอุดมศึกษาเอกชน.วารสารศึกษาศาสตร์, 32(3), 45-62.
- เอกชัย กี่สุขพันธ์. (2565). รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำแบบประชาธิปไตยในการดูแลและให้ความสำคัญกับผู้ใต้บังคับบัญชาของผู้บริหารสถานศึกษา. วารสารบริหารการศึกษา, 19(2), 78-95.
- ระบบบริหารทรัพยากรบุคคล. (2568). ข้อมูลบุคลากรตามตำแหน่ง. เรียกใช้เมื่อวันที่ 25 กันยายน พ.ศ. 2568 จาก <https://hrms.obec.go.th/info>.